

AUGUSTE RENOIR

25. 2. 1841 - 3. 12. 1919

Pierre-Auguste Renoir, syn krejčího z Limoges, vytvořil za téměř šedesát let své tvorby kolem šesti tisíc obrazů, což je před Pabem Picassem nejrozsáhlejší malířské životní dílo. Narodil se jako šesté dítě 25. února 1841 Léonardu Renoirovi a Marquerite Merlet. O tři roky později, v roce 1844, se Renoirovi přestěhovali do Paříže. Auguste byl velmi muzikální, jeho učitelem hudby byl skladatel Charles Gounod. Měl ale talent také ke kreslení a malování. V roce 1854 mu rodiče našli místo v dílně bratrů Lévyových, kde se měl učit malování na porcelán. Ve 13 letech se stal malířem porcelánu, maloval květinu a pastýřské idyly. Jeho smysl pro třpytivou zářivost barev a delikátní tóny, který se projevil později, pravděpodobně pochází z těchto raných dojmů.

Po zavedení mechanického zdobení porcelánu musel Renoir opustit toto povolání a začal se živit malováním vějířů a kostelních závěsů pro misionáře. V 21 letech měl dostatek peněz, aby mohl zahájit vážné studium malířství. V roce 1862 vstoupil do Ecole des Beaux-Arts, pařížské vysoké umělecké školy. Současně začal docházet do jednoho z nezávislých ateliérů, který vedl Charles Gleyre, profesor z Ecole des Beaux-Arts. V Gleyreově ateliéru se seznámil s budoucími nejlepšími přáteli na celý život, kteří sdíleli jeho umělecké názory. Docházel sem Jean-Frédéric Bazille, Claude Monet a Alfred Sisley. Vážili si malířů, jako byli Delacroix, Corot, Courbet a Manet. Odmítali pompézní umění, jaké se vystavovalo v pařížském Salonu, a stavěli se proti zkonstatěným oficiálním tradicím. Klasicismus měl svého času pokrokový význam, ale v následující době bránil dalšímu vývoji. Klasicisté neměli dostatečný cit pro barvy, u Delacroixe získala barva opět své oprávnění. Žár barev a slavnostní nádhera jeho obrazů Renoira přitahovaly.

I v době, kdy se přátelé scházeli v Closerie des Lilas a Renoir žil a dýchal ideje nového uměleckého směru, zůstával Louvre zdrojem jeho inspirací. V roce 1863 museli všichni ateliér opustit, protože byl zavřen. Pro Renoira začalo období bídy a hledání

placené práce. Na rozkaz Napoleona III. byl vedle oficiálního Salonu francouzské akademie otevřen Salon odmítnutých, v němž vyvolal bouřlivou kontroverzi Manetův obraz **Snídaně v trávě**. Od té chvíle bylo jméno Edouarda Maneta nerozlučně spjata s novým uměleckým směrem. Patří k pravidelným hostům Café Guerbois, kde vysedává umělecká avantgarda. Docházejí sem i Renoir, Monet a Bazille, kteří jezdí malovat do blízkého lesa Fontainebleau.

Renoir nabídl svou práci Salonu poprvé v roce 1864, ustoupil ze svých uměleckých zásad a namaloval obraz *La Esmeralda* v klasickém stylu. Jeho obraz získal uznání a byl přijat Salonem. Renoir však svůj ústupek považoval za zradu a po výstavě obraz zničil. V roce 1866 a 1867 byl pak Salonem odmítnut.

V roce 1868 kvalifikovala porota Salonu na výstavu Renoirův obraz *Líza se slunečníkem*. Malé úspěchy neuchránily Renoira před materiální nouzí. Jeho zámožný přítel Bazille poskytl jemu i Monetovi přístřeší ve svém ateliéru. Mladí malíři i jejich přátelé Sisley a Camille Pissarro tvrdě bojovali o holou existenci, malovali neúnavně a nejhorší pro ně bylo, když jim nezbývaly peníze na barvy. Nikdy však, ani v následujících těžkých letech, nenamalovali obraz životní úzkosti nebo výraz stísněné nebo pesimistické nálady.

Zásadou bylo co nejvěrněji reprodukovat to, co vidíme. Ve snaze zachytit přírodu naráželi na problém barevných stínů. To bylo možné zachytit pouze venku v plenéru. Ve volné přírodě viděli, jak předměty mění svou barvu podle toho, jaké světlo a jaké barevné reflexy z okolí na ně dopadly. Viděli, jak chvění vzduchu bere předmětům jejich pevné obrysy. V tomto období zhotovil Renoir množství portrétů, které se postupně staly hlavním zdrojem jeho příjmů. První modelkou renoirovského světa se stala jeho přítelkyně Lise Tréhot. Často maloval také Moneta a Sisleyho.

V červenci 1870 vypukla válka s Pruskem a jeho spojenci. Renoir byl mobilizován a přidělen k jezdeckvu. Nedostal se na frontu, ale v Bordeaux vážně onemocněl. V roce 1871 byl demobilizován a vrátil se do Paříže – do Latinské čtvrti. Opět se sešel se svými přáteli, ale všichni musí tvrdě bojovat proti lhostejnosti veřejnosti a útokům v tisku. Pomáhají si tím, že se navzájem představují prodejčům umění a podporují se. Renoir byl v roce 1873 představen Durand-Ruelovi, který od něj koupil několik obrazů.

První impresionistická výstava se koná 15. dubna 1874 ve studiu fotografa Nadara na Boulevardu de Capucines, kde Renoir vystavuje sedm obrazů. Pozornost si získala zvláště jeho velká plátna: *Tanečnice*, *Pařížanka* a *Lóže*. Veřejnost odmítá hlavně Cézanna a Moneta, kritika jejich výstavu označuje za „posměšnou sbírku absurdit“ a „malíře, kteří vyhlásili válku kráse“. Díky útokům kritiky končí výstava pro zúčastněné malíře finančním fiaskem. Sdružení umělců se rozpadá, ale několik sběratelů se začíná zajímat o impresionistická díla. Manželé Charpentierovi podporují Renoira v další tvorbě a představí jej významným osobnostem, které si u něj objednájí portréty. Díky tomu si mohl Renoir najmout dům na Montmartru, kterému zůstal věrný až do konce života. Nacházel zde své plein-air objekty, modelky, dokonce zde našel i rodinu.

Druhá impresionistická výstava je pořádána v roce 1876 a Renoir se jí účastní patnácti obrazy. Realistický spisovatel Edmond Duranty uveřejnil brožuru **Nové malířství** s obhajobou znázorňování současného všedního života, malířství v plenéru a zachycování okamžiku.

V dubnu 1877 vystavovali impresionisté potřetí a poprvé se sami označili touto přezdívkou, která vznikla podle později slavného Monetova obrazu **Imprese: Východ slunce**. Renoir vystavoval přes dvacet maleb, mezi nimi *Houpačku* a *Le Moulin de la Galette*, nejdůležitější malbu tohoto období jeho tvorby. Jeho nový přítel Georges Riviera vydal na obranu nového malířství malý časopis Impressioniste, journal d'art, avšak kritikové velkých novin se opět posmívali a nikdo jejich obrazy nekupoval.

V dalším roce Renoir rezignoval a zaslal na Salon umírněný obraz. Jeho *Šálek čokolády*, půvabný ženský portrét, byl přijat. Přátelé umění kupovali od malířů obrazy jen tehdy, jestliže vystavovali v Salonu. V roce 1879 vystavil Renoir v Salonu obraz *Paní Charpentierová s dětmi*. To mu konečně otevřelo cestu k veřejnému úspěchu a dostal příležitost uspořádat vlastní výstavu pastelů v Galerii la Vie Moderne. Na výstavách impresionistů v letech 1879, 1880 a 1881 nevystavoval. Ostatní impresionisté chápou jeho nový styl jako zradu všech jejich ideálů. Renoir se obhazuje tím, že se impresionismu věnoval s plným nasazením, ale že se pravidly barev cítí svázán a omezován v plném rozvoji.

V roce 1881 mu jeho prodeje poprvé umožnily několik cest. V březnu jel do Alžíru, na podzim téhož roku odjíždí se svou přítelkyní Aline Charigot do Itálie, kde

inspirován renesancí navštěvuje muzea v Římě, Florencii a Benátkách. Na zpáteční cestě se zastavuje na jihu Francie u Cézanna, kde onemocní zápallem plic. Na radu lékaře odcestuje opět do Alžírsku.

V dubnu 1882 bylo jeho pětadvacet obrazů vystaveno na sedmé výstavě „skupiny nezávislých realistických a impresionistických umělců“, mezi nimi jeho *Snídaně veslařů* a pohledy z Benátek. V letech 1878 až 1883 vystavoval i v Salonu. V létě i v zimě bývá mimo Paříž, často na pobřeží v Normandii, v Bretani, na Riviéře nebo v Essoyes v Burgundsku, domově své přítelkyně Aliny Charigot.

V jeho malířství se projevují nové prvky, které znamenají mezník ve vývoji jeho umění. Od roku 1883 u něj narůstal pocit bezvýchodnosti, impresionistický způsob chápání a znázorňování se mu zdál být nedostatečný. Ohlíží se znovu až k antickému umění, velký vliv na něj má v těchto letech Ingres (obraz **Koupající se ženy**). Renoir nyní pracoval s pečlivější kresbou a jeho barvy se stávaly chladnějšími. Léta od roku 1884 do roku 1887 jsou nazývána „suchým obdobím“ v Renoirově tvorbě a většina kritiků je tehdy považovala za scestí. Všichni – i samotný Renoir – spatřovali v tomto přelomu impresionismu hlubokou krizi. Tato krize však nebyla individuální záležitostí a nakonec přivedla skupinu impresionistů k rozpadu. V roce 1886 se – bez účasti Renoira – konala osmá a poslední společná výstava.

V roce 1890 se Renoir oženil se svou přítelkyní Aline Charigot, se kterou už měl syna Pierra. V roce 1894 se narodil druhý chlapec – Jean, jenž se později stal jedním z největších francouzských filmových režisérů. V roce 1901 přichází na svět Claude, kterému budou říkat Coco. Jako pomocnice přichází z Essoyes sestřenicí Gabrielle Renard, která později Renoirovi často pózovala.

V roce 1890 vystavoval poprvé od roku 1883 opět v Salonu. Tento rok mu přinesl i veřejné uznání, stát poprvé zakoupil jeho obraz *Yvonne a Christine Lerolle u klavíru* pro Musée du Luxembourg. Jeho sláva přesáhla hranice Francie. Předvádí své obrazy na výstavách u Durand Ruela, roku 1904 na podzimním Salonu, v Paříži, také v Londýně, Budapešti, Vídní, Stockholmu, v Drážďanech, v Berlíně i v New Yorku. V roce 1900 se účastní světové výstavy v Paříži a obdrží řád Čestné legie, později byl též jmenován jejím důstojníkem.

Renoir se nikdy netěšil pevnému zdraví a v těchto letech u něj propukly záchvaty těžkého revmatismu. Polovina obličeje mu zůstala ochrnutá a uvědomoval si, že mu hrozí naprostá nepohyblivost. Lékaři mu doporučili mírné klima, a tak od roku 1898 pravidelně navštěvuje Cagnes-sur-Mer, malé městečko nedaleko Nice. Natrvalo se zde usadil v roce 1907, kdy kupuje statek Collettes na jihu Francie, a těší se zde všeobecné úctě. Má neuvěřitelnou vůli žít a tvořit. Jeho hlavním motivem byly dívčí akty, které v závěru jeho života dostávají antickou důstojnost a velikost. Jeho myšlenky se stále častěji obracejí k dekorativním malbám velkých italských mistrů.

Roku 1914 začala 1. světová válka a oba jeho starší synové byli posláni na frontu. V dalším roce umírá jeho žena Aline. Pierre i Jean se vrátili těžce zraněni. Renoir pokračuje v práci, ale jeho zdraví se stále zhoršuje, v roce 1912 musí používat invalidní vozík. Nejhorším okamžikem pro něj bylo, když mu nemoc postihla ruce. Nadále však maluje ve velkých bolestech a nechává si přivazovat štětec k ruce. Přes toto osobní utrpení však ve svých obrazech nikdy nepřestal znázorňovat možnost života ve štěstí a harmonii, má rád člověka, světlo a nekonečnou přírodu.

Umírá 3. prosince 1919 v Cagnes.